

Kültürel Sermayenin Konuşmanın Duyuşsal Nitelikleri Üzerindeki Rolü¹

Onur DÖLEK²

Kültürel Sermayenin Konuşmanın Duyuşsal Nitelikleri Üzerindeki Rolü

The Role of Cultural Capital in the Affective Characteristics of Speech

Özet

Abstract

Bu çalışma, kültürel sermayenin konuşma kaygısı, tutumu ve özyeterliliği üzerinde yordayıcı rolünün olup olmadığını belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma, farklı yaş ve meslek gruplarından 118 kadın, 145 erkek olmak üzere toplam 263 kişi ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında "kültürel sermaye", "konuşma kaygısı", "konuşma tutumu" ve "konuşma özyeterliliği" ölçeklerine başvurulmuştur. Araştırmada korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular; kültürel sermaye ile konuşma kaygısı, tutumu ve özyeterliliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu, kültürel sermayenin konuşma kaygısındaki değişimin %20.8'ini, konuşma tutumundaki değişimin %44.4'ünü, konuşma özyeterliliğindeki değişimin ise %58.2'sini açıkladığı ve bu değişkenlerin kültürel sermaye tarafından anlamlı bir biçimde yordandığı yönündedir. Bu bulgular, kültürel sermayenin konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerinde önemli bir rolünün olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

This study was conducted as a correlational survey model that aimed to determine whether the cultural capital played a predictive role in speech anxiety, attitude and self-efficacy. The study consisted of 263 people of different ages and occupational groups; of them, 118 were female and 145 were male. In data collection phase, the following scales were used: "cultural capital", "speech anxiety", "speech attitude" and "speech self-efficacy". Correlation and regression analyses were used in the study. Based on the results, it was concluded that there was a significant relationship between cultural capital and speech anxiety, attitude and self-efficacy, that the cultural capital accounted for 20.8% of the difference in speech anxiety, 44.4% of the difference in speech attitude and 58.2% of the difference in speech self-efficacy, and that these variables were significantly predicted by the cultural capital. These results show that cultural capital has an important role in the affective characteristics of speech.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Sermaye, Konuşma Kaygısı, Konuşma Tutumu, Konuşma Özyeterliliği.

Keywords: Cultural Capital, Speech Anxiety, Speech Attitude, Speech Self-Efficacy.

Makale Türü: Araştırma

Paper Type: Research

1. Giriş

Günümüzde sosyal etkileşimin hızla artması, bireylerin daha fazla konuşma sürecine katılmalarını sağlamaktadır. İletişim kurmanın ve iletileri tam ve doğru biçimde aktarmanın en kestirme yolu konuşmadır. Nitelikli bir konuşma; sesletim, beden dili, içerik oluşturma gibi bilişsel ve fiziksel öğelerin yanı sıra kaygı, tutum ve özyeterlilik gibi duyuşsal niteliklerle de ilgili bütüncül bir süreçtir. Bu bağlamda sadece fiziksel ve bilişsel açıdan iyi düzeyde olmak nitelikli bir konuşma için yeterli olmayabilir. Nitekim Bisman (2004), öğrenme sürecinin yapılandırılmasında bilişsel alan kadar duyuşsal boyutun da önemli olduğunu belirtir. Bu çalışmada kaygı, tutum ve özyeterlilik gibi nitelikler konuşmanın duyuşsal alanı içerisinde ele alınmıştır. Kaygı, öğrenme sürecini engelleyen en yaygın duyuşsal etmenlerden biridir ve huzursuzluk, tedirginlik, hayal kırıklığı, kendinden şüphe etme, endişe ve gerginlik gibi olumsuz duygularla ilişkilidir (Fang, 2011). Tutum bir nesneye, duruma veya olaya duygular aracılığıyla tepki verme eğilimidir ve bunlara yüklenen anlamlı belirler (Good, 1973; Robinson, 1993: 12). Özyeterlilik ise önceden belirlenmiş amaç-

¹ Bu makale, Onur DÖLEK'in Salih Kürşad DOLUNAY danışmanlığında yürüttüğü "Konuşma başarımının ve konuşmanın duyuşsal niteliklerinin kültürel sermaye açısından incelenmesi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Onur DÖLEK, Dr., MEB, onur.dolek@hotmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-8816-2754>.

lara ulaşabilmek için eylem planlarını organize etme ve yürütme becerisine ilişkin kişisel yargılar ve inançlar olarak tanımlanabilir (Bandura, 1977). Konuşmaya yönelik aşırı kaygı, olumsuz tutum ve düşük öz yeterlik algısı konuşmayı olumsuz etkileyebilir. Konuşma üzerinde rol oynayabilen bu duyuşsal niteliklerin denetim altında tutulması gerekir. Kültürel sermayenin konuşmanın duyuşsal alanında etkili olabileceği öngörülmektedir.

Kültürel sermaye, toplumsallaşma sürecinde elde edilen uzun süreli alışkanlıkları ve düzeni, eğitimsel nitelikleri, sosyokültürel uygulamaları, estetik yeğleyişleri, bireysel yetenekleri ve sözel beceriyi (dilsel yeterlikleri) kapsar (Bourdieu, 1986). Kültürel sermaye, kendisine sahip olanlara belirli avantajlar sağlayan kültürel bilgi kümeleri ve son aşamada akademik niteliklere karşılık gelen kurumsallaşmış yatkınlıklar ve yeterliliklerdir (Lareau ve Weininger, 2003). Harker'a (1990) göre kültürel sermaye, eğitimle yakından ilişkisi olduğu düşünülen tutum ve eğilimleri içeren bir kavramdır. Coşkun ve Ünal (2006), kültürel sermayenin akademik yeterlilikte, özel yaşam biçimlerinde, kişinin güven ve özgüveninde somut olarak görülebilen değerler bütünü olduğunu belirtir. Kültürel sermayenin soyut kavramsal yapısını deneysel çalışmalarla somutlaştırmak isteyen araştırmacılar bu sermayeyi çeşitli biçimlerde ele almışlardır. Kültürel sermayeyi Roberts (2004) ve DiMaggio (1982), kültürel etkinliklere ve müziğe katılım; DiMaggio ve Mohr (1985), yüksek kültürle ilgili tutum, etkinlik ve bilgi; Kim (2014: 1374), sanat veya kültürü içeren edebiyat etkinliklerine resimler/sergilere, oyunlara, dans gösterilerine ve filmlere ilişkin kültürel deneyimler; Andersen ve Jæger (2015) ise avantajlı toplumsal konumların içinde kalmaya hizmet eden bir yeterlik olarak görür. Lane ve Taber'e (2012) göre kültürel sermaye, toplumda ayrıcalıklı olmaya yardımcı olan aile geçmişi, eğitim, gelenekler, tutumlar, davranışlar ve beğeniler gibi kültürün farklı yönlerini içerir. Bourdieu (2017), farklı kültürel sermaye hacimlerine sahip bireylerin eğitim durumları, gelirleri, beğenileri ve zevkleri açısından ayrıştıklarını belirtir. Benzer bir biçimde farklı kültürel sermaye düzeylerinin bireyleri konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerinden de ayrıştırabileceği öngörülmektedir.

Alanyazına bakıldığında çeşitli teknik, yöntem ve stratejilerin konuşmanın duyuşsal boyutu üzerinde etkili olduğunu saptayan araştırmalara (Özdemir, 2018; Ünsal, 2019; Yangil ve Topçuoğlu Ünal, 2019) rastlanmaktadır. Buna karşın konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerinde kültürel sermayenin rolünü inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca alanyazın incelendiğinde konuşma becerisi üzerinde duyuşsal niteliklerin etkili olduğunu vurgulayan çalışmalar (Baki ve Kahveci, 2017; Gölpınar, Hamzadayı ve Bayat, 2018; Hamzadayı, 2019; Hancock, Stone, Brundage ve Zeigler, 2010; Katrancı, 2014; Paradewari, 2017; Uçgun, 2016; Zeinivand, Azizifar ve Gowhary, 2015) olduğu görülmektedir. Konuşma becerisi üzerinde duyuşsal niteliklerin önemli bir rolü olduğu kabul edilirse duyuşsal nitelikler üzerinde hangi değişkenlerin etkili olduğunu da ortaya koymak gerekir. Araştırmada kültürel sermayenin bu değişkenlerden biri olabileceği öngörülmektedir ve amaç kültürel sermayenin konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerindeki yordayıcılığını saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel sorusu "Kültürel sermaye, konuşmanın duyuşsal niteliklerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?" biçiminde oluşturulmuştur. Bu temel soruya ilişkin alt araştırma soruları ise şunlardır:

1. Kültürel sermaye ile konuşma kaygısı, tutumu ve öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Kültürel sermaye, konuşma kaygısının "psikolojik durum", "fizyolojik belirtiler" ve "beceri ile ilgili kaygı" alt boyutlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
3. Kültürel sermaye, konuşma tutumunun "ilgi ve sevgi" ve "endişe ve kaygı" alt boyutlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
4. Kültürel sermaye, konuşma öz yeterliğinin "konuşmayı planlama", "konuşma süreci", "dilsel yapı" ve "dinleyici faktörü" alt boyutlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışma, kültürel sermayenin konuşma kaygısı, tutumu ve özyeterliği üzerinde yordayıcı rolünün olup olmadığı saptayabilmek amacıyla ilişkisel tarama modeliyle desenlenmiştir. İlişkisel tarama modeli, bir veya daha fazla nicel bağımsız değişken ve bir veya daha fazla nicel bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmadır (Johnson ve Christensen, 2014: 44). Ayrıca araştırmada tahmin modeline başvurulmuştur. Bu modelde bağımsız değişken yordayan, diğer değişkenler ise yordanan değişken olarak adlandırılır (Tekbiyık, 2014).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma, 12 farklı meslek grubundan, yaşları 20 ile 65 arasında değişen, 118'i kadın; 145'i erkek olmak üzere toplam 263 katılımcı ile yürütülmüştür. Mesleklerin sınıflandırılmasında ISCO-08'in (International Standard Classification of Occupations) yapısı ve yaklaşımı temel alınmıştır.

Tablo 1. Cinsiyet Bilgisi ve Mesleki Dağılım

		<i>n</i>	%
Cinsiyet	Kadın	118	44.9
	Erkek	145	55.1
Meslek	Profesyonel Meslek Mensupları (akademisyenler, doktorlar, diş hekimleri, psikologlar, mimarlar, mühendisler, arkeologlar, hemşireler, öğretmenler, avukatlar, hâkimler, savcılar, muhasebeciler, siyaset bilimcileri vd.)	35	13.3
	Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler (uzmanlar, subaylar vd.)	8	3.0
	Yöneticiler (başkanlar, üst düzey yöneticiler, müdürler vd.)	3	1.1
	Hizmet ve satış elemanları (dükkân satış elemanları, kasiyerler, aşçılar, kuaförler, garsonlar, temizlik sorumluları, polisler, itfaiyeciler, infaz koruma memurları vd.)	15	5.7
	Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları (sigorta temsilcileri, tıbbi sekreterler, vergi memurları, sağlık çalışanlarının yardımcıları vd.)	6	2.3
	Tesis ve Makine Operatörleri ile Montajcılar (ağır vasıta operatörleri, sondaj makine operatörleri vd.)	9	3.4
	Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (temizlikçiler, fabrika işçileri, kurye ve paket taşıyıcıları, yardımcı işçiler vd.)	26	9.9
	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (kurum memurları, genel büro çalışanları, sekreterler vd.)	15	5.7

Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları (çiftçiler, balıkçılar, avcılar vd.)	7	2.7
Zanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar (marangozlar, su ve boru tesisatçıları, elişçi çalışanları, dikiş ve nakışçılar vd.)	5	1.9
Üniversite öğrencileri	113	43.0
Ev kadınları	21	8.0

2.3. Veri Toplama Araçları

Kültürel sermaye ölçeği, Avcı ve Yaşar (2014) tarafından kültürel sermaye yeterliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışması tekrar yapılmış ve alfa (iç tutarlık) katsayısının 0.955 olduğu saptanmıştır. Bu ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda belirlenen faktörlerin toplam açıklayıcılık oranı yaklaşık %63.79 olarak elde edilmiştir. İfadelerin faktör yükleri 0.208-0.749 aralığında değişmektedir.

Konuşma Kaygısı Ölçeği, Kinay ve Özkan (2014) tarafından konuşma sürecinde yaşanan kaygı düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan 32, 43 ve 44. maddelerde içerik düzenlemesine gidilmiş; 41 ve 45. maddeler bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan bireylerin tamamını ilgilendirmediklerinden ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışması tekrar yapılmış ve alfa (iç tutarlık) katsayısının 0.950 olduğu saptanmıştır. Bu ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda belirlenen faktörlerin toplam açıklayıcılık oranı yaklaşık %46.67 olarak elde edilmiştir. İfadelerin faktör yükleri 0.290-0.776 aralığında değişmektedir.

Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği, Topçuoğlu Ünal ve Özer (2017) tarafından konuşmaya ilişkin tutumun belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan 23. maddede içerik düzenlemesine gidilmiş ve ölçeğin bu araştırma için tekrar güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin alfa (iç tutarlık) katsayısının 0.916 olduğu saptanmıştır. Bu ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda belirlenen faktörlerin toplam açıklayıcılık oranı yaklaşık %45.23 olarak elde edilmiştir. İfadelerin faktör yükleri 0.428-0.721 aralığında değişmektedir.

Konuşma Özyeterlik Ölçeği, Aydın (2013) tarafından bireylerin konuşma becerisine yönelik özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışması tekrar yapılmış ve alfa (iç tutarlık) katsayısının 0.960 olduğu saptanmıştır. Bu ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda belirlenen faktörlerin toplam açıklayıcılık oranı yaklaşık %53.09 olarak elde edilmiştir. İfadelerin faktör yükleri 0.274-0.752 aralığında değişmektedir.

2.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde katılımcılar araştırma konusunda bilgilendirilmiştir. Onlardan “Kültürel Sermaye Ölçeği”, “Konuşma Kaygısı Ölçeği”, “Konuşma Tutum Ölçeği” ve “Konuşma Özyeterlik Ölçeği”ni doldurmaları istenmiştir. Bunun için herhangi bir süre kısıtlamasına gidilmemiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Kültürel sermaye ile konuşmanın duyuşsal nitelikleri arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Kültürel sermayenin konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerindeki yordayıcı rolünü belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. İstatistiksel analizler ve hesaplamalar için IBM SPSS Statistics 21.0 ve MS-Excel 2007 programları kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Kurul adı= Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Karar tarihi= 26.03.2019

Belge sayı numarası= 2021/114

3. Bulgular**3.1. Temel Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum**

Tablo 2. Konuşma Duyuşsal Niteliklerinin Kültürel Sermaye Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Std.Hata	t	p	F	p	R	R ²
Kültürel Sermaye Sabit (Tutum)	0.344 74.391	0.024 2.313	14.311 32.163	<0.001 <0.001	204.8 13	<0.001	0.663	0.440
Kültürel Sermaye Sabit (Özyeterlik)	0.847 79.656	0.044 4.275	19.077 18.631	<0.001 <0.001	363.9 17	<0.001	0.763	0.582
Kültürel Sermaye Sabit (Kaygı)	-0.421 124.357	0.051 4.894	8.285 25.410	<0.001 <0.001	68.64 1	<0.001	0.456	0.208

Tablo 2'ye bakıldığında kültürel sermayenin konuşma tutumunu, özyeterliğini ve kaygısını yordamasına ilişkin kurulan regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu; kültürel sermayenin konuşma tutumundaki değişimin %44.4'ünü, konuşma özyeterliğindeki değişimin %58.2'sini, konuşma kaygısındaki değişimin 20.8'ini açıkladığı ve kültürel sermayenin konuşma tutumunu, özyeterliğini ve kaygısını anlamlı bir biçimde yordadığı görülür. Kültürel sermayedeki 1 birimlik değişim, konuşma tutumunda 0.344, konuşma özyeterliğinde 0.847 ve konuşma kaygısında 0.421 birimlik bir değişime yol açmaktadır.

3.2. Birinci Alt Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3. Kültürel Sermayenin Konuşma Kaygısı, Tutumu ve Özyeterliği İle İlişkisi

	Kültürel Sermaye	Entelektüel Birikim	Katılım	Kültürel Bilinç	Kültürel Potansiyel
Konuşma Tutum	0.663	0.577	0.582	0.587	0.661
<i>İlgi ve Sevgi</i>	0.681	0.607	0.572	0.597	0.675
<i>Endişe ve Kaygı</i>	0.263	0.161*	0.342	0.248	0.289
Konuşma Özyeterlik	0.763	0.701	0.650	0.612	0.753
<i>Konuşma Süreci</i>	0.641	0.566	0.574	0.512	0.660
<i>Konuşmayı Planlama</i>	0.754	0.717	0.604	0.602	0.727
<i>Dilsel Yapı</i>	0.704	0.643	0.612	0.577	0.671
<i>Dinleyici Faktörü</i>	0.634	0.618	0.492	0.501	0.597
Konuşma Kaygı	-0.456	-0.390	-0.446	-0.355	-0.469
<i>Fizyolojik Belirtiler</i>	-0.384	-0.334	-0.346	-0.322	-0.393
<i>Beceri ile ilgili Kaygı</i>	-0.357	-0.286	-0.398	-0.256	-0.375
<i>Psikolojik Durum</i>	-0.457	-0.394	-0.446	-0.351	-0.468

*p=0.009, diğer tüm anlamlılıklar p<0.001

Büyüköztürk'ün (2014: 32) Pearson ilişki katsayı düzeyleri dikkate alındığında bireylerin kültürel sermaye yeterlikleri ile konuşma kaygıları arasında orta düzeyde doğrusal, negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (pearson ilişki katsayısı=-0.456, p<0.001); kültürel sermaye yeterlikleri ile konuşma tutumları arasında orta düzeyde doğrusal, pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (pearson ilişki

katsayısı=0.663, $p<0.001$) ve kültürel sermaye yeterlikleri ile konuşma özyeterlikleri arasında yüksek düzeyde doğrusal, pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (pearson ilişki katsayısı=0.763, $p<0.001$) olduğu söylenebilir.

3.3. İkinci Alt Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4. Konuşma Kaygısının Alt Boyutlarının Kültürel Sermaye Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Std.Hata	t	p	F	p	R	R ²
Kültürel Sermaye Psikolojik durum	-0.255 71.064	0.031 2.961	8.307 24.001	<0.001 <0.001	69.005	<0.001	0.457	0.209
Kültürel Sermaye Fizyolojik belirtiler	-0.102 32.736	0.015 1.464	6.728 22.363	<0.001 <0.001	45.267	<0.001	0.384	0.148
Kültürel Sermaye Beceri ilgili kaygı	-0.063 20.557	0.010 0.990	6.166 20.769	<0.001 <0.001	38.019	<0.001	0.357	0.127

Tablo 4'e bakıldığında kültürel sermayenin konuşma kaygısının "psikolojik durum, fizyolojik belirtiler ve beceri ile ilgili kaygı" alt boyutlarını yordamasına ilişkin kurulan regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu; kültürel sermayenin "psikolojik durum" alt boyutundaki değişimin %20.9'unu; "fizyolojik belirtiler" alt boyutundaki değişimin %14.8'ini; "beceri ile ilgili kaygı" alt boyutundaki değişimin %12.7'sini açıkladığı ve bu alt boyutların kültürel sermaye tarafından anlamlı bir biçimde negatif yönde yordandığı görülür. Kültürel sermayedeki 1 birimlik değişim, "psikolojik durum" alt boyutunda -0.255; "fizyolojik belirtiler" alt boyutunda -0.102 ve "beceri ile ilgili kaygı" alt boyutunda -0.063 birimlik bir değişime yol açmaktadır.

3.4. Üçüncü Alt Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 5. Konuşma Tutumunun Alt Boyutlarının Kültürel Sermaye Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Std.Hata	t	p	F	p	R	R ²
Kültürel Sermaye İlgili ve sevgi	0.298 54.425	0.020 1.911	15.006 28.479	<0.001 <0.001	225.183	<0.001	0.681	0.463
Kültürel Sermaye Endişe ve kaygı	0.051 20.077	0.011 1.106	4.405 18.157	<0.001 <0.001	19.402	<0.001	0.263	0.069

Tablo 5'e bakıldığında kültürel sermayenin konuşma tutumunun "ilgi ve sevgi, endişe ve kaygı" alt boyutlarını yordamasına ilişkin kurulan regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu; kültürel sermayenin "ilgi ve sevgi" alt boyutundaki değişimin %46.3'ünü, "endişe ve kaygı" alt boyutundaki değişimin %6.9'unu açıkladığı ve bu alt boyutların kültürel sermaye tarafından anlamlı bir biçimde yordandığı görülür. Kültürel sermayedeki 1 birimlik değişim, "ilgi ve sevgi" alt boyutunda 0.298 ve "endişe ve kaygı" alt boyutunda 0.051 birimlik bir değişime yol açmaktadır.

3.5. Dördüncü Alt Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 6. Konuşma Özyeterliliğinin Alt Boyutlarının Kültürel Sermaye Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

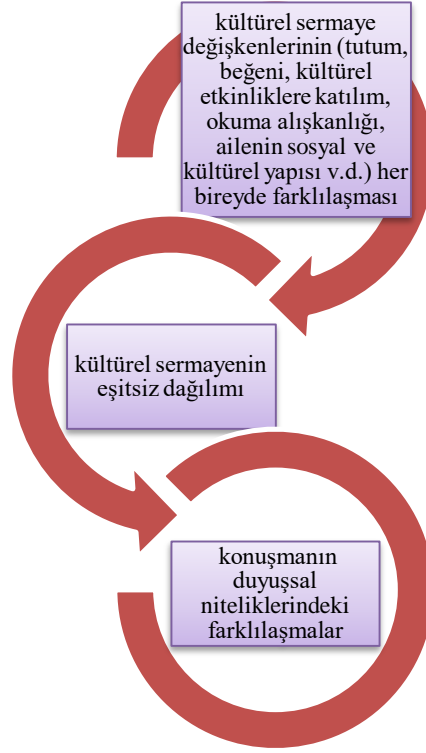
	B	Std.Hata	t	p	F	p	R	R ²
Kültürel Sermaye Planlama	0.233 21.224	0.013 1.209	18.558 17.551	<0.001 <0.001	344.400	<0.001	0.754	0.569
Kültürel Sermaye Konuşma süreci	0.348 34.576	0.026 2.483	13.494 13.928	<0.001 <0.001	182.079	<0.001	0.641	0.411
Kültürel Sermaye Dilsel yapı	0.176 13.929	0.011 1.058	15.992 13.166	<0.001 <0.001	255.744	<0.001	0.704	0.495
Kültürel Sermaye Dinleyici faktörü	0.090 9.926	0.007 0.657	13.251 13.251	<0.001 <0.001	175.596	<0.001	0.634	0.402

Tablo 6'ya bakıldığında kültürel sermayenin konuşma özyeterliliğinin "konuşmayı planlama, konuşma süreci, dilsel yapı ve dinleyici faktörü" alt boyutlarını yordamasına ilişkin kurulan regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu; kültürel sermayenin "konuşmayı planlama" alt boyutundaki değişimin %56.9'unu, "konuşma süreci" alt boyutundaki değişimin %41.1'ini, "dilsel yapı" alt boyutundaki değişimin %49.5'ini, "dinleyici faktörü" alt boyutundaki değişimin %40.2'sini açıkladığı ve bu alt boyutların kültürel sermaye tarafından anlamlı bir biçimde yordandığı görülür. Kültürel sermayedeki 1 birimlik değişim, "konuşmayı planlama" alt boyutunda 0.233; "konuşma süreci" alt boyutunda 0.348; "dilsel yapı" alt boyutunda 0.176 ve "dinleyici faktörü" alt boyutunda 0.090 birimlik bir değişime yol açmaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmanın temel araştırma sorusu doğrultusunda yapılan çözümlenmelerden elde edilen bulgular; kültürel sermayenin konuşma tutumundaki değişimin %44.4'ünü, konuşma özyeterliliğindeki değişimin %58.2'sini, konuşma kaygısındaki değişimin %20.8'ini açıkladığı ve kültürel sermayenin bu değişkenleri anlamlı bir biçimde yordadığı yönündedir. Çalışmanın birinci alt araştırma sorusu doğrultusunda yapılan çözümlenmelerden elde edilen bulgular; kültürel sermaye ile konuşma kaygısı ($r=-0.456$); konuşma tutumu ($r=0.663$) ve konuşma özyeterliliği ($r=0.763$) arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Çalışmanın ikinci alt araştırma sorusu doğrultusunda yapılan çözümlenmelerden elde edilen bulgular; kültürel sermayenin konuşma kaygısının "psikolojik durum" alt boyutundaki değişimin %20.9'unu; "fizyolojik belirtiler" alt boyutundaki değişimin %14.8'ini; "beceri ile ilgili kaygı" alt boyutundaki değişimin %12.7'sini açıkladığı ve bu alt boyutların kültürel sermaye tarafından anlamlı biçimde negatif yönde yordandığı yönündedir. Çalışmanın üçüncü alt araştırma sorusu doğrultusunda yapılan çözümlenmelerden elde edilen bulgular; kültürel sermayenin konuşma tutumunun "ilgi ve sevgi" alt boyutundaki değişimin %46.3'ünü, "endişe ve kaygı" alt boyutundaki değişimin %6.9'unu açıkladığı ve bu alt boyutların kültürel sermaye tarafından anlamlı bir biçimde yordandığı yönündedir. Çalışmanın dördüncü alt araştırma sorusu doğrultusunda yapılan çözümlenmelerden elde edilen bulgular ise kültürel sermayenin konuşma özyeterliliğinin "konuşmayı planlama" alt boyutundaki değişimin %56.9'unu, "konuşma süreci" alt boyutundaki değişimin %41.1'ini, "dilsel yapı" alt boyutundaki değişimin %49.5'ini, "dinleyici faktörü" alt boyutundaki değişimin %40.2'sini açıkladığını ve bu alt boyutların kültürel sermaye tarafından anlamlı bir biçimde yordandığını ortaya koymaktadır.

Şekil 1. Konuşmanın Duyuşsal Niteliklerindeki Farklılaşmada Kültürel Sermayenin Rolü

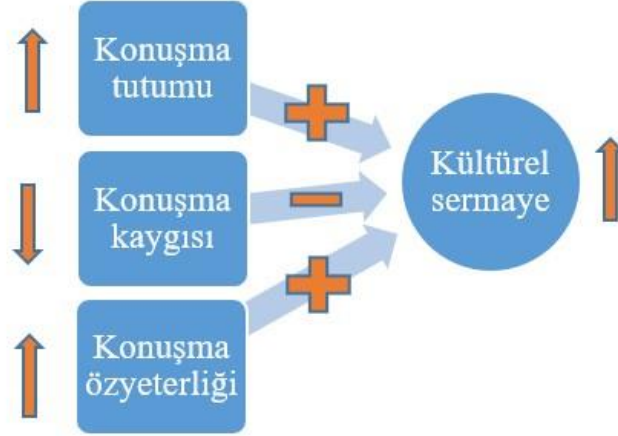

Tavakoli, Pahlavannezhad ve Ghonsooly (2017), kültürel sermayesi yüksek olan öğretmenlerin özyeterlilik algılarının da daha yüksek olduğunu belirtir. Benzer bir biçimde Reay (2004), kültürel sermaye açısından daha donanımlı annelerin daha az donanımlı annelere göre öğretmenlerle olan karşılıklı konuşmalarda –okul ve aile arası çatışma veya anlaşmazlık olması durumunda- kesinlik, özgüven ve karşıt bakış açılarını açıkça dile getirme gibi konularda daha becerikli olduğunu ve daha az donanımlı annelerin konuşurken çekinme ve kendileriyle çelişme olasılığının daha yüksek olduğunu vurgular. Aynı zamanda Reay (2004), kültürel sermaye eksikliğinin, kişisel yetersizlik duygularında ve güven eksikliğinde önemli bir rol oynadığını savunur. Rowe’un (2008) kültürel sermayesi yüksek ve daha eğitimli ebeveynlerin çocuklarıyla daha uzun konuştuğu yönündeki bulgusu ise kültürel sermayenin konuşma tutumu üzerindeki etkisine işaret eder. Tekşan ve Cinpolat (2018) tarafından yapılan çalışmada ise kültürel sermayenin bir bileşeni olan okuma alışkanlığı (Jæger, 2011) ile konuşma özyeterliliği algıları arasında olumlu bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Öte yandan sosyoloji alanında özyeterlilik üzerine yapılan çalışmaların temelinde özyeterliliğin toplum yapısı ile olan ilişkisi yatar. Toplum yapısının en belirgin yönlerinden olan kültürel sermayeye dayalı toplumsal katman, özyeterliliğin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çünkü toplumsal katmanlar; bireylerin eylemlerini farklı biçimlerde değerlendiren düşünsel inanç sistemlerine sahiptir ve bireylerin atılım, katılım, girişkenlik gibi eylemlerinin seyrini etkiler (Gecas ve Schwalbe, 1983). Matarasso (1997), kültürel sermayenin yüksek yaşam doyumu, mutluluk, öznel iyi oluş ve geniş anlamda yaşam kalitesi ile olumlu yönde anlamlı ilişkisinin olduğunu bulgulanmıştır. Ayrıca sosyoekonomik durum ve anne-baba eğitim durumları gibi kültürel sermayenin bileşenleri arasında gösterilen değişkenlerin kaygı üzerinde etkili olduğu saptanmıştır (Alisinaoğlu ve Ulutaş, 2000; Bozkurt 2004; Varol, 1990). Alanyazındaki kültürel sermaye ile özgüven, çekinme, kaygı ve isteklilik gibi değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik bu bulgular araştırmadan elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda kültürel sermaye ile konuşma kaygısı, tutumu ve özyeterliliği arasında çeşitli düzeylerde ilişki olduğu söylenebilir. Kültürel

sermaye düzeyi arttıkça konuşma tutumu ve özyeterliği de artmakta, konuşma kaygısı ise düşmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Konuşmanın Duyuşsal Nitelikleri İle Kültürel Sermaye Arasındaki İlişki (↑: Artan; ↓: Azalan; +: Olumlu İlişki; -: Olumsuz İlişki)

Konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerinde kültürel sermayenin önemli bir rolü olduğu ortadır. Kültürel sermaye düzeyinin artırılması için görece daha elverişsiz ortamlarda yaşayan gençlere yönelik önlemler (gezin sinemalar, spor etkinlik alanları, okuma evleri, tiyatro gösterimleri vb.) alınabilir. Uzun vadeli strateji ve kalkınma politikaları ile eğitim programları, kültürel sermaye dikkate alınarak yeniden yapılandırılabilir. Müze alanlarına ve sergilerine sanal ziyaretler, sanal konserlere katılım, e-kitap gibi çevrim içi uygulamalara ağırlık verilebilir. Müzik, film, şiir ve roman gibi kültürel içerikleri önceleyen bir ders oluşturulabilir. Ders kitaplarının içeriği önemli bilim adamı ve sanatçıların yaşam öyküleriyle zenginleştirilebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Kurul adı= Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Karar tarihi= 26.03.2019

Belge sayı numarası= 2021/114

Destek Beyanı

Araştırma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynaklar

Alisinaoğlu, F. ve Ulutaş, İ.(2000).Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. Milli Eğitim, 145.

Andersen, I. G. ve Jæger, M. M. (2015). Cultural capital in context: Heterogeneous returns to cultural capital across schooling environments. Social Science Research, 50, 177-188.

Avcı, Y. E. ve Yaşar, M. (2014). Kültürel sermaye ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. International Journal of Social Science Research, 3(1), 65-77.

- Aydın, İ. S. (2013). Öğretmen adaylarının konuşma öz yeterliklerine ilişkin ölçek geliştirme çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14, 33-46.
- Baki, Y. ve Kahveci, G. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının etkili konuşma becerileri üzerindeki etkisi: bir yapısal eşitlik modellemesi. *Turkish Studies*, 12(4), 47-70.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bisman, C. (2004). Social work values: The moral code of the profession. *British Journal of Social Work*, 34(1), 109-123.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* içinde. (ss. 241-258). Connecticut: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (2017). *Ayrım: Beğeni yargısının toplumsal eleştirisi*. 2. Baskı, D. Fırat ve G. Berkkurt (Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133), 52-59.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 20. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, M. K. ve Ünal, B. (2006). Kültürel sermaye, eğitim ve eşitsizliğin yeniden üretimi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, (9)1, 24-44.
- DiMaggio, P. (1982). Cultural capital and school success: The impact of status culture participation on the grades of U.S. high school students. *American Sociological Review*. 47, 189-201.
- DiMaggio, P. ve Mohr, J. (1985). Cultural capital, educational attainment, and marital selection. *The American Journal of Sociology*, 90(6), 1231-1261.
- Fang, X. (2011). Anxiety in EFL listening comprehension. *Theory and Practice in Language Studies*, 1(12), 1709-1717.
- Gecas, V. ve Schwalbe, M. L. (1983). Beyond the looking-glass self: Social structure and efficacy-based self-esteem. *Social psychology quarterly*, 46, 77-88.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw- Hill Book Company.
- Gölpınar, Ş., Hamzadayı, E. ve Bayat, N. (2018). Konuşma kaygı düzeyi ile konuşma başarımları arasındaki ilişki. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 75-85.
- Hamzadayı, E. (2019). Konuşmaya ilişkin duyuşsal nitelikler. Gökhan Çetinkaya (Ed.), *Konuşma ve eğitimi içinde* (ss. 89-104). Ankara: Pegem Akademi.
- Hancock, A. B., Stone, M. D., Brundage, S. B. ve Zeigler, M. T. (2010). Public speaking attitudes: Does curriculum make a difference?. *Journal of voice*, 24(3), 302-307.
- Harker, R. (1990). Bourdieu: Education and reproduction. R. Harker, C. Mahar and C. Wilkes (Ed.). *An Introduction to the Work of Pierre Bourdieu. The practice of theory içinde* (ss. 86-109). Basingstoke and London: The MacMillan Press Ltd.
- Jæger, M. M. (2011). Does cultural capital really affect academic achievement? New evidence from combined sibling and panel data. *Sociology of Education*. 84(4), 281-298.

- Johnson, B. ve Christensen, L. (2014). Eğitim araştırmaları: Nicel, nitel ve karma yaklaşımlar. 4. Baskı, S. B. Demir (Çev. Ed.), Ankara: Eğiten Kitap.
- Katranrı, M. (2014). Öğretmen adaylarının konuşma becerisine yönelik öz yeterlik algıları. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 174-195.
- Kim, S. (2014). Cultural capital and quality of life in Korea. A. C. Michalos (Ed.), Encyclopedia of quality of life and well-being research içinde (ss. 1374-1382), Springer Reference.
- Kinay, İ. ve Özkan, E. (2014). Öğretmen adayları için konuşma kaygısı ölçeği (ÖAKKÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Turkish Studies, 9(5), 1747-1760.
- Lane, L. ve Taber, N. (2012). Experiences with cultural capital in education: Exploring the educational life stories of first-generation postsecondary students. The Canadian Journal for the Study of Adult Education, 24(2), 1-16.
- Lareau, A. ve Weininger, E. B. (2003). Cultural capital in educational research: A critical assessment. Theory and society, 32(5-6), 567-606.
- Matarasso, F. (1997). Use or ornament? The social impact of participation in the arts. Stroud: Comedia.
- Özdemir, S. (2018). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Kaygısını Gidermede Hazırlıklı Konuşmaların Rolü. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18 (1), 361-374.
- Paradewari, D. S. (2017). Investigating students' self-efficacy of public speaking. International Journal of Education and Research, 5(10), 97-105.
- Reay, D. (2004). Education and cultural capital: The implications of changing trends in education policies. Cultural trends, 13(2), 73-86.
- Roberts, K. (2004). Leisure inequalities, class divisions and social exclusion in present-day Britain. Cultural Trends, 13(2), 57-71.
- Robinson, A. (1993). What smart students know. New York: Crown Trade Paperbacks.
- Rowe, M. L. (2008). Child-directed speech: Relation to socioeconomic status, knowledge of child development and child vocabulary skill. Journal of child language, 35(1), 185-205.
- Tavakoli, H., F., Pahlavannezhad, M. R. ve Ghonsooly, B. (2017). A mixed methods study of the relationship between cultural capital of senior high school English teachers and their self-efficacy in Iran's English language classrooms. Sage Open, 7(3), 1-16.
- Tekbıyık, A. (2014). Relational research method. Metin, M. (Ed.). In Scientific research methods in education from theory to practice (pp. 99-114). Ankara: Pegem Academy.
- Tekşan, K. ve Cinpolat, E. (2018). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve konuşma öz yeterlik algıları. Turkish Studies Educational Sciences, 13(11), 1219-1236.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özer, D. (2017). Ortaokul öğrencileri için konuşma becerisi tutum ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. International Journal of Languages' Education and Teaching, 5(6), 120-131.
- Uçgun, D. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma ve dinleme kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5(4), 1958-1970.
- Ünsal, F. (2019). Türkçe derslerinde rol alma modeli ile hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin konuşma tutum ve kaygılarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Varol, Ş. (1990). Lise son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Yangil, M. K. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2019). İkna etme tekniğinin konuşma tutumu üzerindeki etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 321-336.
- Zeinivand, T., Azizifar, A. ve Gowhary, H. (2015). The relationship between attitude and speaking proficiency of Iranian EFL learners: The case of Darrehshehr city. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 199, 240-247.